

4.11 Kartoffelrækkerne

Københavnernes velfærd: Byggeforeningens rækkehuse til arbejderklassen ved søerne.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter 480 rækkehuse opført af Arbejdernes Byggeforening.

Begrundelse

Kartoffelrækkerne blev bygget i 1873-1889 efter engelsk forbillede og er et af de første og mest helstøbte eksempler på et samlet kvarter af byggeforeningshuse. Arbejdernes Byggeforening, der blev oprettet af arbejdere ved Burmeister og Wain, opførte Kartoffelrækkerne med henblik på at skaffe arbejderklassen gode hygiejniske boliger og samtidig give medlemmerne en organiseret mulighed for at spare op i fast ejendom.

Opførelse af rækkehusene

Af hensyn til forsvaret af København måtte der oprindeligt ikke bygges i området mellem volden og Sortedams Sø, hvorfor der i stedet blev dyrket kartofler. Da husene efterfølgende blev opført side om side på elleve gader i snorlige rækker, ligesom hyppede kartoffelplanter på en mark, kaldte man dem for "Kartoffelrækkerne".

Rækkehusene blev opført over en periode på 16 år under ledelse af samme arkitekt, hvilket resulterede i en arkitektonisk ensartet bebyggelse, hvor der dog kan aflæses en historisk udvikling i facadeudtrykket på tværs af de enkelte gader.

Attraktivt boligområde

Området fungerer i dag som et attraktivt boligområde, hvor de gedigne huse og de små haver fortæller historien om datidens idealer om at opføre sunde boliger med lys og luft til arbejderne, selvom boligerne siden er sammenlagt til større enheder.

Bærende bevaringsværdier

- Den samlede bebyggelsesstruktur med rækkehuse i 2½ etager langs parallelle gader og hjørnehuse med butiksfacader.
- Byrummenes åbne, grønne præg med individuelle forhaver mod gaderne og langsgående kig til Sortedams Sø.
- Rækkehusenes ensartede arkitektur med facader i fortrinsvis gule tegl og enkle murede detaljer samt tage i naturskifer og en symmetrisk vekslen mellem forskellige typer af tagkviste.

Sårbarhed

Bebyggelsen er sårbar overfor ændringer, der ikke er tilpasset det arkitektoniske helhedspræg, herunder oppudsning og bemaling af facader, individuelt tilpassede hoveddøre og indgangspartier, samt opsætning af nye kviste, som i proportioner og detaljering ikke er tilpasset bebyggelsens oprindelige udtryk.

Byrummene er sårbare overfor ændringer, herunder opsætning af høje faste hegn og belægning af eksisterende beplantede arealer, der ikke er i overensstemmelse med det åbne, grønne udtryk.

Nuværende sikring

- Rækkehusene er udpeget som bevaringsværdige bygninger i kommuneplanen.
- Kulturmiljøet er omfattet af en lokalplan, der udpeger rækkehusene som bevaringsværdige.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet er fuldt udbygget, og der er meget begrænsede udviklingsmuligheder. Kvarterets gaderum har potentiale til at blive mere attraktive rekreative arealer ved yderligere trafikal fredeliggørelse og udførelse af nye belægninger.

Lignende eksempler

Kulturmiljø 4.12 Kildevældskvarteret på Østerbro, byggeforeningshusene på Gernersgade og Krusemyntegade i Indre By, Sverrigsgade på Amager, Humleby på Vesterbro, og Olufsvvej på Østerbro, alle opført af Arbejdernes Byggeförening.

